

paraaf SG *[Handwritten initials]*

~~GEHEIM~~

VI CONTACTEN MET PAKISTAN.

Ex. nummer:

BVA J.W. Nelsbeeling
BVA
[Handwritten signature]

Einddatum rubr.:
13-12-2005

~~.....~~

1. FDO onderhoudt zakelijke contacten met Pakistan. Deze zijn tot stand gekomen nadat Pakistan eind 1975 schriftelijk had doen weten geïnteresseerd te zijn in bepaalde apparatuur. In dit kader heeft Ir. ~~.....~~, verkoopleider van FDO, op verzoek van Dr. KHAN van 9 t/m 21 september 1976 een marktverkennd bezoek aan Pakistan gebracht.

./.
./.
Bij terugkomst in Nederland heeft hij een verslag over dit bezoek opgesteld. (bijlage 14). In 1977 en 1979 bracht ~~.....~~ wederom bezoeken aan Pakistan (bijlage 15).

./.
Ir. ~~.....~~ heeft de eerste en later binnenkomende aanvragen uit Pakistan voor de levering van apparatuur steeds aan UCN-Den Haag (prof. ~~.....~~) voorgelegd. (bijlage 16).

De toestemming tot levering van apparatuur die uitsluitend ontworpen en bestemd was voor UC projecten is door prof. ~~.....~~ geweigerd. Momenteel heeft Pakistan bij FDO-opdrachten uitstaan voor de levering van meetmachines, vacuumapparatuur en koelvallen. Het gaat hier om een totaal bedrag van ca. Fl. 1.3 miljoen.

~~.....~~ heeft tijdens zijn bezoeken aan Pakistan ten huize van KHAN gelogeed, alwaar tevens de zakelijke besprekingen plaatsvonden.

./.
~~.....~~ heeft KHAN nooit op zijn kantooradres bezocht.

Onlangs ontving ~~.....~~ een brief van KHAN (zie bijlage 17).

~~.....~~ verwacht niet dat hij binnen afzienbare tijd weer een bezoek aan Pakistan zal brengen.

Pakistan is niet opgenomen in de jaarplanning van FDO. Er wordt met dit land slechts op ad hoc basis zaken gedaan.

In het totaal van de FDO-werkzaamheden zouden de Pakistaanse opdrachten van marginaal belang zijn.

2. Vanaf oktober 1975 toen de aandacht op KHAN werd gevestigd door de geconstateerde Pakistaanse belangstelling voor de UC technologie (Hoofdstuk V pt. 1, 2 en 3) is ~~.....~~ zich bewust geweest van de inlichtingenrol welke KHAN mogelijk ten behoeve van Pakistan zou kunnen spelen. ~~.....~~ heeft zich dat bij een bezoek aan Pakistan ook tegenover KHAN laten ontvallen.

Deze reageerde toen zeer verschrikt op de uitlating van ~~.....~~

Er zijn geen aanwijzingen dat tussen ~~.....~~ en KHAN een meer dan zakelijke relatie heeft bestaan.

~~GEHEIM~~

[REDACTED]

[REDACTED]

3. De heer [REDACTED] (geboren [REDACTED] te [REDACTED]) is vanaf 1966 werkzaam geweest bij VMF/FDO aanvankelijk als technicus (fijn mechanisch werk) later als technisch fotograaf bij de afdeling metaalkunde.

Vanaf het moment dat KHAN bij FDO kwam (in 1972) hebben KHAN en [REDACTED] samen in één kamer gewerkt. In het kader van hun zakelijke relatie heeft [REDACTED] voor KHAN materialen, documenten en tekeningen gefotografeerd. Details hieromtrent kan [REDACTED] zich niet meer herinneren. Omstreeks begin 1975 is [REDACTED] verhuisd naar zijn eigen fotografische afdeling. KHAN heeft daarna de kamer gedeeld met een medewerker van de afdeling ontwikkeling fabricage-technieken.

Naast het zakelijke contact ontstond er ook een relatie in de privé sfeer. [REDACTED] vond KHAN een innemend en vriendelijk man.

Bovendien had [REDACTED] belangstelling voor vreemde landen en volken en dat onderwerp leverde een aantrekkelijke gespreksstof op.

[REDACTED] die toen nog vrijgezel was, vroeg eens aan KHAN of deze niet kon bemiddelen bij het maken van een vakantiereis naar Pakistan. Medio 1975 vroeg KHAN aan [REDACTED] om voor hem persoonlijk een aantal tekeningen te fotograferen. Dit diende bij hem thuis te gebeuren waarbij werd gesuggereerd dat dit het beste kon geschieden op een moment dat mevrouw KHAN aldaar niet aanwezig zou zijn. [REDACTED] weet niet meer of de tekeningen van een rubricering waren voorzien. Omdat ze betrekking hadden op het UC-project heeft hij zulks geweigerd.

4. Nadat door [REDACTED] over een bezoek aan Pakistan was gesproken is nadien door KHAN diverse malen naar voren gebracht dat [REDACTED] dat land eens zou moeten bezoeken.

KHAN zou dan zorgen voor gratis onderdak en vervoer in Pakistan.

Soortgelijke mededelingen heeft KHAN ook aan Ir [REDACTED] gedaan. Ook als [REDACTED] in Pakistan wilde werken zou KHAN voor hem kunnen bemiddelen.

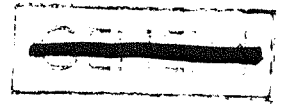
Door het vertrek van KHAN is het niet tot realisatie van een en ander gekomen.

[REDACTED]

~~GEHEIM~~

5. In januari 1976 ontving [REDACTED] van KHAN een brief waarin hem werd verzocht om tesamen met de echtgenote van KHAN, op een zaterdagochtend een aantal persoonlijke bezittingen uit een destijds door KHAN gebruikte kast bij FDO te halen. KHAN's echtgenote was, zo bleek [REDACTED] uit een gesprek met haar, geïnstrueerd over hetgeen uit de kast gehaald moest worden. [REDACTED] heeft aan dit verzoek geen gehoor gegeven en heeft een en ander aan Ir [REDACTED] gemeld. [REDACTED] heeft toen later enkele persoonlijke eigendommen van KHAN aan mevrouw KHAN ter hand gesteld.
6. KHAN's echtgenote heeft [REDACTED] ook gevraagd zo spoedig mogelijk zijn reis naar Pakistan te regelen. Een ticket voor de reis zou hij van [REDACTED], de heer [REDACTED] te Amsterdam, kunnen krijgen. [REDACTED] diende te zorgen voor visa voor Iran, Pakistan, Afghanistan en India. [REDACTED] is op dit "verzoek" niet ingegaan. Voorts werd [REDACTED] door [REDACTED] [REDACTED] verzocht om met hem en een kennis te komen praten over "het werk". Een en ander heeft zich vermoedelijk medio 1976 afgespeeld. De exakte datum weet [REDACTED] zich niet te herinneren. Het gesprek vond plaats ten huize van [REDACTED]. [REDACTED] had de kennis niet eerder ontmoet. Het leek hem afgaande op de manier van doen, kleding en uiterlijk mogelijk een diplomaat. Het gesprek werd gevoerd in de Engelse taal. Toen het gesprek op een gegeven moment over fotografie ging haalde de "kennis" een fototoestel tevoorschijn en verzocht [REDACTED] uit te leggen hoe het toestel diende te worden ingesteld e.d.. Nadat hem dit was verteld maakte hij ongevraagd enkele opnamen van [REDACTED]. Uit hetgeen ter sprake kwam maakte [REDACTED] op dat zijn gesprekspartners - hoewel zij zulks niet expliciet mededeelden - belangstelling hadden voor het UC-project, en dat zij verwachtten dat [REDACTED] hen daarover gegevens zou kunnen verstrekken. Met betrekking tot [REDACTED] belangstelling voor het Midden-Oosten en Pakistan in het bijzonder, werd medegedeeld dat wel geregeld zou kunnen worden dat [REDACTED] een bezoek van een of vier aan Pakistan zou kunnen brengen, zonder dat zulks voor [REDACTED] kosten met zich zou brengen.

~~GEHEIM~~

Het ticket voor de vliegreis (via Londen) zou bij [REDACTED] kunnen worden afgehaald.

De "kennis" had het er over dat [REDACTED] wel zonder stempels in zijn paspoort Pakistan zou kunnen binnenkomen. Naar de bedoeling daarvan heeft [REDACTED] niet gevraagd. Evenmin is hij ingegaan op de gedane voorstellen.

Nadat dit gesprek had plaatsgevonden is [REDACTED] nog herhaaldelijk telefonisch door [REDACTED] benaderd met het verzoek zijn reis te regelen en het ticket af te halen. [REDACTED], die een en ander aan zijn chefs had doorgegeven, heeft daaraan geen gehoor gegeven.

7. Op 26 augustus 1976 werd [REDACTED] opgebeld door Dr. KHAN, die mededeelde zich in Brussel te bevinden en die verzocht hem daar te bezoeken om nog eens te praten over [REDACTED]'s werk en zijn reis naar Pakistan. Op advies van zijn chefs heeft [REDACTED] geantwoord niet te kunnen komen wegens ziekte. Hij heeft daarbij opgemerkt dat Ir. [REDACTED] KHAN gaarne wilde spreken om de details van [REDACTED] reis naar Pakistan door te nemen. Op dit voorstel heeft Dr. KHAN echter niet gereageerd.

Dr. KHAN deelde nog mede dat hij op 28 augustus 1976 een bezoek zou brengen aan zijn familieleden (aangetrouwde familieleden volgens [REDACTED]) in Bergen op Zoom en dat [REDACTED] hem desgewenst daar nog zou kunnen bereiken.

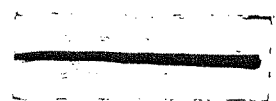
8. De diverse telefoongesprekken over deze kwestie begonnen [REDACTED] dusdanig te vervelen dat hij eind augustus 1976 de PTT heeft verzocht om een ander telefoonnummer. Bij navraag bij de PTT is gebleken dat dit inderdaad had plaatsgevonden.

9. Het bovenstaande relaas is door [REDACTED] op 9 september 1976 in aanwezigheid van Ir. [REDACTED] aan een medewerker van de BVD medegedeeld.

Voordien, zo blijkt daaruit, had [REDACTED] reeds enkele voor hem opvallende gedragingen van KHAN aan zijn chefs gemeld.

Uit het geheel was toen duidelijk dat niet behoefde te worden gevreesd dat [REDACTED] op enigerlei verzoek tot medewerking van Pakistaanse zijde zou ingaan.

De aanvraag van een ander abonneenummer onderstreepte de ontoegankelijkheid van [REDACTED] voor dergelijke toenaderingspogingen.

~~GEHEIM~~

Gezien de rol van [REDACTED], de in Nederland woonachtige [REDACTED] werd door de BVD naar hem een verder onderzoek ingesteld. Hieruit kwam hij te voorschijn als een tamelijk onbetekenend persoon die een bescheiden betrekking als controleur van films had bij de firma [REDACTED]. Aangenomen mag worden dat hij met betrekking tot [REDACTED] een soort liaison-rol ten behoeve van [REDACTED] vervulde.

10. In het kader van het huidige onderzoek is wederom met [REDACTED] gesproken. [REDACTED] is inmiddels (op 1-7-1978) bij FDO ontslagen - volgens zijn mededeling wegens onvoldoende werk en wegens gemis aan contactuele kwaliteiten tegenover cliënten -. Hij is thans werkzaam in een administratieve functie bij [REDACTED] te [REDACTED].

Bij dit laatste interview is gebleken dat de correspondentie van [REDACTED] met Dr. KHAN ook na het met hem door de BVD op 9 september 1976 samen met Ir [REDACTED] gevoerde gesprek is voortgezet. Aangezien de inhoud van de brieven -althans aanvankelijk- van onschuldige aard was zag [REDACTED] geen reden om de briefwisseling te stoppen.

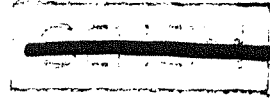
De door KHAN aan [REDACTED] gezonden brieven zijn door betrokkene aan het onderzoekteam ter hand gesteld.

In elke brief is een vriendelijke uitnodiging aan [REDACTED] vervat om een reis naar Pakistan te ondernemen.

Dr. KHAN wil de reis financieel voor [REDACTED] zo aantrekkelijk mogelijk maken. Verder onderscheiden de brieven, uitgezonderd de laatste twee, zich in niets van hetgeen in de communicatie tussen kennissen gebruikelijk is.

- ./.
11. Een brief van 10 juni 1977 (bijlage 18) bevat evenwel een nieuw element. In de brief is n.l. een notitie ingesloten welke bestemd is voor een vriend van Dr. KHAN - [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], London NW 9 -. Bij het aanbieden van deze notitie aan [REDACTED] zou [REDACTED] aldus de brief een gratis retourticket naar Pakistan kunnen krijgen. Kort nadien - de datum is niet vermeld - is nog een brief door KHAN aan [REDACTED] gezonden. Deze is niet per post verstuurd maar persoonlijk door één van de toentertijd bij FDO vertoevende Pakistani (zie hoofdstuk VI, pt.13) overhandigd. In deze laatste brief (bijlage 19) doet KHAN - zonder terughouding - enkele directe verzoeken aan
- ./.

~~GEHEIM~~

██████████ voor het leveren van gevoelige informatie en materiaal met betrekking tot het UC-project.

██████████ heeft deze brief aan zijn chefs laten lezen.

Naar aanleiding van dit onverhulde verzoek van KHAN is door de Directie van FDO een vertrouwelijk rondschrĳven (bijlage 20) aan alle medewerkers gezonden waarin gewezen wordt op de pogingen welke door "sommige personen buiten FDO" worden aangewend om gegevens en/of materiaal te verkrijgen. "buiten alle normale zakelijke kanalen om" .

██████████ heeft, zoals hij heeft verklaard, na de twee laatste brieven niets meer van KHAN of een andere Pakistaan vernomen. Hij heeft de brieven ook niet meer beantwoord. Hij verklaarde nimmer een bezoek aan Pakistan gebracht te hebben.

12. De inhoud van KHAN's laatste brief zou er, naar het oordeel van een UC-technicus, op kunnen duiden dat op het moment van schrijven (medio 1977) het Pakistaanse UC-project zich in de eindfase bevond. Men stond waarschijnlijk op het punt een aanvang te maken met het proefdraaien.

Indien de door KHAN in zijn brief gevraagde informatie niet is geleverd ██████████ verklaart op het verzoek niet te zijn ingegaan) dan zou-eveneens volgens deze technicus-Pakistan daarna zeker nog 1½ jaar nodig hebben om de benodigde technologie zelf te kunnen ontwikkelen.

Pakistaanse "stagiaires".

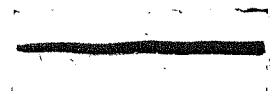
13. In 1976 en 1977 verbleven twee Pakistaanse technici, medewerkers van Dr. KHAN, enige tijd in Nederland in verband met de afname van door FDO te leveren meetapparatuur aan Pakistan.

Het betrof:

- de heer ██████████ : vanaf 25-11-1976 + 2 weken
- de heren ██████████ en ██████████ : vanaf 15-06-1977 6 weken
- de heer ██████████ : vanaf 09-11-1977 1½ week.

██████████ en ██████████ hadden wel toegang tot FDO maar niet tot de FMA.. Zij kunnen niet als stagiaires worden aangemerkt.

Voorzover het onderzoekteam een en ander nog na heeft kunnen gaan, hebben deze Pakistani zich niet vrij binnen FDO kunnen bewegen. Zij werden begeleid en hadden slechts toegang tot de locaties waar de door hen gekochte materialen werden geproduceer

~~GEHEIM~~

14. De Pakistanen Generaal [REDACTED] en Kolonel [REDACTED] brachten op respectievelijk 30-1-1977 en 31-1-1977 een kort bezoek aan Amsterdam in verband met de levering van een elektriciteitscentrale aan Pakistan door VMF-Werkspoor. De eerdergenoemde heer [REDACTED] heeft op die data besprekingen met beide Pakistanen gevoerd op hun hotelkamer.

Volgens mededeling van het bedrijf zijn voornoemde personen de enige Pakistaanse gasten van VMF/FDO geweest.

- [REDACTED]
15. De heer [REDACTED] (geboren [REDACTED] te [REDACTED]) was tot juli 1976 commercieel directeur bij de firma [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED]. Dit bedrijf houdt zich bezig met het bewerken van metaal en andere materialen met gebruikmaking van explosieven. [REDACTED] heeft in 1972 als proef een opdracht voor UCN uitgevoerd waarbij aandacht is besteed aan het vervormen van metaal met behulp van explosieven. De resultaten waren onvoldoende zodat men van verder onderzoek terzake heeft afgezien. Na het ontslag van [REDACTED] bij [REDACTED] is hij een eigen ingenieursbureau begonnen in [REDACTED],

16. Na enige tijd (het juiste tijdstip is niet meer te bepalen) zocht [REDACTED] weer contact met zijn voormalige werkgever, de directeur van [REDACTED], de heer [REDACTED]. [REDACTED] vroeg of [REDACTED] door middel van explosieven een metalen koker (10cm hoog en 10cm doorsnede), welke door hem aan [REDACTED] werd overhandigd, kon bewerken. Hierbij werden door hem enige specificaties overhandigd.

Een en ander was, aldus [REDACTED], bestemd voor ultracentrifuges. Een order van 4000 stuks behoorde tot de mogelijkheden. Tijdens dit gesprek toonde [REDACTED] constructietekeningen welke naar de mening van [REDACTED] betrekking hadden op het UC-project. De onbewerkte kokers zouden in de buurt van Eindhoven zijn vervaardigd. Volgens [REDACTED] had [REDACTED] op de NUCLEX te Basel (oktober 1975) kennis gemaakt met een oud-studiegenoot van Pakistaanse nationaliteit ([REDACTED] studeerde van 1964 tot 1968 metaalbouwkunde in Delft). Die oud-studiegenoot moet KHAN zijn geweest.

~~GEHEIM~~

[REDACTED]

[REDACTED] zou na zijn ontslag diverse malen in Pakistan zijn geweest.

17. [REDACTED] heeft het bovenstaande op 25 april 1977 aan [REDACTED] meegedeeld in aanwezigheid van [REDACTED] en een medewerker van de BVD.

In aansluiting op dit gesprek is getracht vast te stellen wat de aard en de rubricering was van de gegevens die [REDACTED] toen in zijn bezit had. Vastgesteld kon niet worden of de door [REDACTED] getoonde tekeningen inderdaad UCN tekeningen waren. In het geval ze inderdaad van UCN afkomstig zouden zijn hadden ze de rubricering Dienstgeheim gehad. Als het om UCN tekeningen ging waarop nog nadere gegevens (maten) waren aangebracht dan zouden ze Vertrouwelijk gerubriceerd geweest zijn.

De aan [REDACTED] overhandigde koker is door UCN-deskundigen onderzocht. Geconcludeerd werd dat, hoewel van een stuk goed vakwerk kon worden gesproken, de koker niet voldeed aan de UCN-specificaties voor wat betreft afmetingen en ondergane c.q. nog te ondergane bewerkingen.

Bij de BVD werd nagegaan of ten aanzien van [REDACTED] een verder onderzoek zinvol was.

Gezien de aard en het gewicht van de voorhanden zijnde gegevens werd dit toen niet opportuun geacht.

18. Eind februari 1979 brachten twee UCN-medewerkers een bezoek aan het Franse bedrijf [REDACTED]. Dit bedrijf maakt voor UCN enige onderdelen (bakjes en membranen). De betreffende UCN-medewerkers troffen aldaar gevloeidraaide pijpen aan welke uit Nederland afkomstig waren.

Naar alle waarschijnlijkheid waren deze kokers bij [REDACTED] gevloeidraaid. De gastheren bij [REDACTED] deelden in dit verband mede dat zij een opdracht uit Nederland hadden om in de pijpen een naar binnengerichte ril aan te brengen. Dit is dezelfde bewerking waarvoor [REDACTED] enkele jaren terug bij [REDACTED] had aangeklopt.

Dat het hierbij ging om een Pakistaanse end-user werd begin juni 1979 duidelijk door informatie welke door de BVD werd ontvangen en waarbij de relatie [REDACTED]-Pakistan duidelijk werd aangetoond.

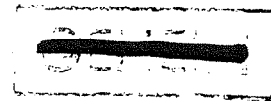
[REDACTED]

~~GEHEIM~~

19. Naar aanleiding van het feit dat het hardware-aspect hier domineert en er sprake kan zijn van een overtreding van het uitvoerbesluit strategische goederen is deze zaak eind juni 1979 met de ECD opgenomen.

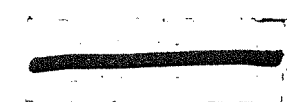
Door de BVD worden nog enkele gegevens over nagetrokken. Wanneer deze ter beschikking staan zullen ze aan de ECD worden ter hand gesteld.

~~GEHEIM~~

VII. PROFIEL KHAN.

1. De informanten die KHAN persoonlijk hebben gekend, verklaarden zonder uitzondering dat KHAN een zeer vriendelijke en behulpzame man was, die door zijn innemende persoonlijkheid gemakkelijk relaties aanknoopte en derhalve vrij snel access verkreeg tot allerlei personen en zaken. KHAN werd dan ook door de FDO-technici, die ingeschakeld waren bij de UC-project, volledig als collega geaccepteerd.
Bij terugkeer van zijn jaarlijkse vakanties in Pakistan nam KHAN altijd cadeautjes voor zijn collega's en relaties mee.
2. Als metallurg lagen KHAN's verdiensten voornamelijk op het theoretisch-technische vlak. Hij was weinig praktisch onderlegd en had ook moeite met het organiseren van de praktische uitvoering van bepaalde projecten. KHAN was een verwoed verzamelaar van allerlei wetenschappelijke publicaties en hij publiceerde zelf ook regelmatig over metaalkundige onderwerpen in vakbladen.
KHAN had weinig innoverende kwaliteiten, hij was eerder een goed navolger, aldus een van zijn voormalige collega's.
3. Een ex-collega verklaarde dat KHAN progressieve opvattingen had over de ontwikkeling van Pakistan. Het land zou volgens KHAN een snelle technologische ontwikkeling moeten doormaken. Toen India in 1974 een nucleaire explosie te weeg bracht, noemde Dr.KHAN dat een zorgwekkende aangelegenheid.
4. Officieel presenteert KHAN zich thans als een hoge functionaris van het Pakistaanse Ministerie van Financiën, belast met de financiëring van Pakistaanse wetenschappelijke projecten. De BVD vernam echter dat Dr.KHAN thans een belangrijke rol speelt in een geheim militair UC-project dat gestuurd wordt door het 'Engineering Research Laboratory'.
De 'Special Works Organisation' waarvan in het ZDF-programma van 28 maart 1979 gewag werd gemaakt, is een inkooporganisatie die kennelijk als dekmantel dient voor de acquisitie-activiteiten ten behoeve van het UC-project.

~~GEHEIM~~

Naaste medewerkers van KHAN in Pakistan zijn:

- █ - afgestudeerd in Londen en werkzaam op metallurgisch gebied;
- █ - afgestudeerd in Londen, werkzaam op elektronisch gebied;
- █ - belast met prototype-bouw;
- █ - een gastechnicus;
- █ - een constructie-tekenaar.

Volgens BVD-informatie waarvan de betrouwbaarheid niet kon worden vastgesteld zou KHAN in 1976 in Londen zijn geweest, teneinde Pakistaanse technici over te halen om terug te keren naar Pakistan.

5. De heer █ toonde zich in 1976 verbaasd over de gedaanteverandering van KHAN. Hij kenschetste dit als volgt: in Pakistan is KHAN thans een belangrijk man, die links en rechts zijn orders uitdeelt. Niets herinnert meer aan de bedeesde man, die KHAN in zijn FDO-periode was. In zijn laatste brief aan █ (zie bijlage 17) zegt KHAN dat hij opteert voor een professoraat in Australië. Gegevens die dit kunnen bevestigen staan niet ter beschikking.

~~GEHEIM~~

~~GEHEIM~~

VIII NAGEKOMEN INFORMATIE (aug. '79).

1. Ir. ██████████, directeur FDC.

De heer ██████████ heeft, zo verklaarde hij desgevraagd, geen aanleiding gezien om de brief van Khan aan ██████████ (over het etspatroon van taatsen, zie bijlage 19) aan UCN of de overheid te melden.

In september 1976 was door ██████████ al over de activiteiten van A.Q. Khan en ██████████ met de BVD gesproken.

██████████ zag de brief als een incident dat in datzelfde kader paste. Hij meende met het rondschrijven (bijlage 20) aan zijn medewerker op adequate wijze te hebben gereageerd. Hij beseft dat met de wetenschap die er nu is over de Pakistaanse activiteiten de melding van ontvangst van de brief aan UCN wel passend geweest zou zijn.

Het is niet zijn bedoeling geweest deze aangelegenheid bewust voor de UCN of de overheid te verbergen.

2. Brief aan ██████████:

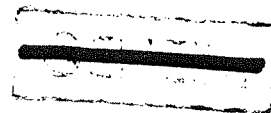
Voormalig FDC-medewerker ██████████ ontving in december 1976 een brief van Khan uit Pakistan waarin deze de medewerking van ██████████ vraagt bij het verwerven van kennis omtrent het etsen van taatsen (zie bijlage 21).

██████████, die thans werkzaam is bij de firma ██████████ te ██████████ (██████████), heeft van 1974 tot eind 1977 op de afdeling Materiaal-onderzoek van FDO gewerkt.

Khan trad op als ██████████ directe chef bij Materiaal-onderzoek ten behoeve van het UC-project.

Na het vertrek van Khan uit Nederland ontstond er een briefwisseling tussen ██████████ en Khan.

~~GEHEIM~~

Khan heeft zich ingespannen om voor [redacted] een functie in Australië te vinden.

Naar aanleiding van het interne rondschrĳven van de FDO-directie dd. 29-7-1977 (zie bijlage 20) heeft [redacted] eerdergenoemde brief van Khan aan Ir. [redacted] overhandigd. [redacted] verklaart dat hij Khans verzoek om medewerking naast zich neergelegd heeft en bewust vermeden heeft er in zijn correspondentie met Khan op terug te komen. Ook Khan heeft nooit meer aan zijn verzoek gerefereerd.

Opm.: Ongeveer een half jaar later (medio 1977 ontving FDO-fotograaf [redacted] eveneens een brief van Khan waarin deze om informatie over het etsen van taatsen vraagt. (bijlage 19).

[redacted] heeft op 27-12-1977 een briefkaart en op 24-6-1978 een brief van Khan ontvangen (de briefkaart was in Den Haag gepost), waaruit bleek dat Khan goed op de hoogte was van de situatie bij FDO.

Daarna is het contact beperkt gebleven tot het zenden van Kerst- en Nieuwjaarswensen.

3. [redacted]

In 1972 bevond [redacted] zich midden in de ontwikkelingsfase van de [redacted]. Snaren van maraging steel vormen een belangrijk onderdeel van de [redacted]. In de ontwikkelingsperiode ontstonden bij proefneming veelbreuken in het maraging steel.

Vermoeiingsoorzaken konden door gebruik van een electronenmicroscop worden gedetermineerd.

In eerste instantie vond dit breukonderzoek plaats bij [redacted] in [redacted] doch omdat het aantal breuken toenam werd gezocht naar een onderzoeksmogelijkheid dichterbij.

Dit werd in 1972 gevonden bij FDC waar een electronenmicroscop stond en waar Khan als erkend expert op het terrein van maraging steel werkte.

~~GEHEIM~~

Er ontstond een frequent contact tussen [redacted] en de afdeling Materiaal-onderzoek van FDO.

Een [redacted]-technicus bezocht in die begin-periode twee à drie keer per week FDO.

Met Khan werd frequent overleg gepleegd over de metaalkundige problemen van het maraging steel.

Khan heeft ook bezoeken gebracht aan [redacted] waar een vloedraaibank stond.

Eind 1974 werd [redacted] als zelfstandig bedrijf [redacted] overgeplaatst van [redacted] naar [redacted]. In die periode werd het contact met FDO door [redacted] gereduceerd.

Redenen hiervoor waren het feit dat het budget opraakte en de vrees bestond dat door externe contacten bepaalde bedrijfsgeneimen in verkeerde handen zouden raken.

Khan heeft tijdens zijn verblijf hier te lande wel eens geduid op de mogelijkheid dat Pakistan een goed betaalde vloedraai-opdracht aan [redacted] zou verstrekken.

Inderdaad heeft de Pakistaanse Ambassade te Bonn in 1976 contact opgenomen met [redacted] te [redacted] en een order geplaatst voor de levering van 3000 buizen van maraging steel 280, afmetingen 500 x 120 mm.

(Er is over deze opdracht correspondentie gevoerd tussen [redacted] en de Pakistaanse Ambassade te Bonn).

Vertegenwoordigers van de Pakistaanse Ambassade te Bonn hebben in de periode dat de opdracht werd uitgevoerd (1976/1977) diverse bezoeken aan [redacted] gebracht.

Hierbij waren ook een zekere Khan (niet A.Q.) en een Pakistaan, genaamd [redacted].

In 1977 is door Dr. A.Q. Khan ook een bezoek gebracht aan [redacted] te [redacted].

~~GEHEIM~~

Khan heeft op een desbetreffende vraag verklaard, dat hij op rondreis door West-Europa was en reeds Engeland en België had bezocht; zijn bezoek aan [REDACTED] hield verband met de levering van de gevloedraaide pijpen. Khan zou vervolgens naar West-Duitsland reizen.

Omtrent de bewuste order kan nog worden meegedeeld, dat

- het maraging steel de eerste maal door de Pakistaanse Ambassade bij een West-Duitse firma was besteld (vermoedelijk [REDACTED]) en een tweede hoeveelheid staal door [REDACTED] rechtstreeks in West-Duitsland werd betrokken.
- De buizen in grote kartonnen dozen met Pakistan International Airlines van Schiphol naar Pakistan werden gevlogen.

Bij [REDACTED] en [REDACTED] berustten geen UC-gegevens.

4. Financiën Khan.

In de periode 1977/1978 zijn aanzienlijke bedragen vanuit West-Duitsland en Zwitserland overgemaakt naar de spaarrekeningen van mevr. [REDACTED] (schoonmoeder) en mevrouw [REDACTED] (echtgenote) bij de Rabo-Bank te [REDACTED].

Oprichtgevers van deze betalingen waren o.a. de West-Duitse firma [REDACTED] te [REDACTED] en de Zwitserse firma [REDACTED] te [REDACTED], beiden zijn producenten van vacuum-apparatuur voor UC-projecten.

Deze gelden in totaal ca. f 400.000,- zijn vervolgens naar Pakistan (dr. A.Q. Khan) getransfereerd.

Hoewel bewijzen ontbreken is het niet ondenkbaar dat Khan op deze wijze persoonlijke commissie ontving voor zijn bemiddeling bij het geven van Pakistaanse opdrachten aan bovengenoemde firma's.